

N:o 40.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1890, kl. 11 f. m.

Utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor m. m.

(R. A.)

I en den 31 sistlidne januari till Riksdagen aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 26) har Kongl. Maj:t, i anledning af en utaf Borås jernvägsaktiebolag gjord framställning, föreslagit Riksdagen att dels berättiga Borås jernvägsaktiebolag att, med anlitan af bolagets reservfond, å bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor å tid, då fullmäktige i riksgäldskontoret finna sådant kunna utan förlust för staten ske, dels ock medgifva att, sedan bolaget vid det tillfälle, då sagda inbetalning kommer att ega rum, af det derefter återstående beloppet jemväl inbetalat hvad som erfordras för detsammas afrundande till närmast lägre tusental kronor, ny amorteringsplan må uppgöras, enligt hvilken återstoden af lånet kommer att, med bibehållande af räntan vid fyra procent om året, slutbetalas samma år, som lånet enligt nu gällande amorteringsplan skolat slutligen gäldas, eller år 1906.

Af det vid denna proposition fogade statsrådsprotokoll öfver civilärenden inhemtas, att statsrådet och chefen för civildepartementet vid detta ärendes föredragning anført följande:

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 4 Saml. 1 Afd. 30 Häft.

»Vid 1859 och 1860 årens riksdag beviljade Rikets Ständer för anläggning af jernväg mellan Borås och vestra stambanan vid Herrljunga ett lån, motsvarande två tredjedelar af den verkliga anläggningskostnaden, men ej öfverstigande 1,700,000 riksdaler, under vilkor, bland andra, att å lånesumman borde erläggas dels fyra procent årlig ränta under den för arbetets utförande afsedda tid, dels ock derefter å hela det utbekomna lånebeloppet inom slutet af hvarje år fem procent, hvaraf först borde beräknas fyra procent årlig ränta å hvad af lånet dessförinnan icke godtgjorts och återstoden utgjorde kapitalafbetalning.

Sedan genom nådigt bref den 15 november 1861, jemte det en för anläggningen upprättad plan fastställdes, enligt hvilken kostnaden för jernvägsanläggningen med dertill hörande materiel beräknades komma att uppgå till 2,155,000 riksdaler, låneunderstödet bestämts till 1,436,666 riksdaler 67 öre, med skyldighet dock för det för sagda jernvägsanläggningens utförande bildade Borås jernvägsaktiebolag att, i händelse verkliga kostnaden för jernvägens byggande samt erforderlig rörelsemateriels anskaffning skulle befinnas icke uppgå till den beräknade summan, genast återbära till staten, derest så komme att yrkas, hvad af bolaget uppburits utöfver två tredjedelar af denna kostnad, så blef lånet under åren 1862 och 1863 i riksgäldskontoret lyftadt med 1,436,000 riksdaler och den stadgade kapitalafbetalningen å lånet började att utgå från och med år 1864.

Sedermera medgäfvos i anledning af derom väckta motioner Rikets Ständer vid 1865 och 1866 årens riksdag att ränta och kapitalafbetalning under åren 1866 och 1867 icke skulle beräknas eller erläggas å ifrågavarande lån. Dervid stadgade dock Rikets Ständer såsom vilkor, bland andra, *dels* att, sedan bolaget, i enlighet med en af dess direktions till riksgäldskontoret afgifven förbindelse, återburit skilnaden mellan det belopp, 1,436,000 riksdaler, som bolaget fått i nämnda kontor lyfta, och den summa, som utgjorde två tredjedelar af verkliga anläggningskostnaden för ifrågavarande jernväg, återstoden af den genom minskad byggnadskostnad eller annorledes uppkomna behållning af bolagets samtliga inkomster, hvarå bestyrkt afskrift borde till fullmäktige aflemnas, skulle för bildandet af en reservfond särskildt afsättas och, utan sammanblandning med bolagets öfriga tillgångar, förräntas och redovisas, hvilken reservfond, intill dess hela skulden till riksgäldskontoret blifvit betald, skulle, så långt fondens tillgångar försloge, användas till fyllande af den brist i de årliga ränte- och amorteringsliqviderna, som under ett eller annat år icke kunde genom inflytande trafikinkomster bestridas, *dels ock* att ingen utdelning till aktieegarne finge ega rum under tiden

till 1870 års utgång, under hvilken tid hela nettobehållningen så väl af trafiken som af bolagets öfriga tillhörigheter borde till ofvan omförmälda reservfond ingå.

För fullgörande af de utaf Riksdagen sålunda fastställda vilkor aflemnade bolaget under åren 1866 och 1867 till riksgäldskontoret dels en af bolagets styrelse, å bolagets vägnar, den 18 december 1866 utfärdad förbindelse i fråga om bildandet af en reservfond m. m. af det innehåll, Riksdagen föreskrifvit, dels ock 58,944 riksdaler 76 öre, hvilket belopp, enligt bolagets revisionsberättelse för år 1866, hvori verkliga anläggningskostnaden för ifrågavarande jernväg upptagits till 2,065,582 riksdaler 87 öre, utgjorde skillnaden mellan det lyftade lånet och två tredjedelar af nämnda kostnad.

Återstoden af den genom minskad byggnadskostnad eller annorlunda uppkomna behållningen af bolagets samtliga inkomster, hvilken skulle för bildandet af reservfonden afsättas och, utan sammanblandning med bolagets öfriga tillgångar, förräntas och redovisas, utgjorde enligt samma revisionsberättelse 108,519 riksdaler 36 öre.

Den oguldna återstoden af statslånet utgjorde vid 1889 års början 870,066 kronor 55 öre och reservfonden uppgick vid samma tidpunkt till 504,691 kronor 76 öre.

Nu har i en till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift styrelsen för Borås jernvägsaktiebolag på grund af styrelsen vid bolagsstämma den 18 juni 1889 lemnadt bemyndigande — med förmälan att bolaget allt hittills ordentligt och utan att behöfva anlita reservfonden fullgjort bolaget åliggande årliga inbetalningar å statslånet — anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta framställning derom, att Riksdagen för sin del ville medgifva bolaget rättighet att å sin ifrågavarande skuld till staten af bolagets reservfond afbetala 300,000 kronor å den tid och under de vilkor, hvarom öfverenskommelse kunde träffas mellan fullmäktige i riksgäldskontoret och bolagets styrelse, samt att det belopp, som derefter skulle till riksgäldskontoret årligen inbetalas, så ändrades, att någon väsentlig rubbning i tiden, hvarunder statslånet i sin helhet skulle varda till riksgäldskontoret inbetaldt, icke skedde. Till stöd för denna framställning har styrelsen åberopat, att uti 27 § af den för bolaget den 11 september 1874 fastställda förnyade ordning vore stadgadt, att influtna medel borde göras fruktbarande genom insättning i bankinrättning, men att det med de i penningemarknaden nu gällande räntesatser icke vore möjligt att å en stor del af de till bolagets reservfond hörande medel erhålla lika hög ränta, som af bolaget betalades å statslånet.

I anledning af fullmäktige i riksgäldskontoret lemnadt tillfälle att i ärendet sig yttra hafva fullmäktige i skrifvelse den 21 november 1889 upplyst, att lånet komme att enligt amorteringsplanen slutbetalas under år 1906 och att bolagets för statslånet utfärdade skuldförbindelse af den 20 februari 1862 blifvit den 20 februari 1882 för riksgäldskontorets då återstående kapitalfordran jemte ränta i bolagets jernväg in-tecknad med bästa förmånsrätt, samt vidare anført, bland annat, att, ehuru det icke kunde förnekas, att genom en sträng tillämpning af det af bolagsstyrelsen omförmälda stadgandet i bolagsordningen svårighet under nu rådande penningeförhållanden förefunnes att göra reservfondens tillgångar räntebärande till en räntefot i det närmaste motsvarande den, som vore bestämd för det bolaget beviljade statslån, denna svårighet dock syntes kunna till väsentlig del undanröddas, derest bolaget erhöle nådigt tillstånd att för förräntning af reservfondens tillgångar uppköpa statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer; att, derest vidtagande af en ändring i bolagsordningen i berörda syfte icke skulle befinnas lämpligt eller för ändamålet fullt tillfredsställande, fullmäktige, enär reservfonden bildats uteslutande i ändamål att bereda säkerhet för statslånets återbetalning samt någon minskning i säkerheten för den återstående delen af statslånet icke genom den ifrågasatta inbetalningen uppkomme, funne att ur denna synpunkt något hinder för bifall till ansöknin-gen icke borde möta, förutsatt att inbetalningen skedde å tid, då medlen kunde användas till konvertering af något statens skuldbelopp, löpande med samma ränta som ifrågavarande lån eller med högre ränta än detta; samt att, enär en sådan konvertering möjligen kunde under närmaste framtiden verkställas, men härvid åtskilliga, ännu ej fullt be-stämbara omständigheter måste ur riksgäldskontorets synpunkt tagas i betraktande, rätt till nu ifrågavarande inbetalning icke borde bolaget tillerkännas annorledes än å tid, som fullmäktige vid öfverenskommelse derom med bolaget funne sig kunna utan förlust för staten medgifva.

Beträffande bolagets anhållan att, i händelse den ifrågasatta inbe-talningen skulle medgifvas, det belopp, som derefter skulle till riks-gäldskontoret årligen inbetalas, måtte så ändras, att någon väsentlig rubbning i tiden, hvarunder statslånet i sin helhet skulle varda till riks-gäldskontoret inbetaldt, icke skedde, hafva fullmäktige — med erinran att de till riksgäldskontoret ingående ränte- och kapitalbetalningar upp-toges i riksstaten såsom afdragspost å förslagsanslaget till annuiteter å statsskulden m. m. och förty, lika med den behållna inkomsten af statens jernvägstrafik, minskade det belopp, som för statsskuldens förräntning och amortering måste af skattemedel utgå — anført, att, då det

alltså syntes vara till gagn för statsverket, om annuiteterna å ett från riksgäldskontoret utlemnadt lån, för hvilket säkerheten vore betryggande och hvarå räntefoten ej vore lägre än den, som vid statens upplåning kunde ernås, ej förkortades utan under längre tid beredde lättnad i utgifterna för statsskulden, och då således i detta fall statens och bolagets fördel sammanföle, fullmäktige funne sig böra förorda nådigt afseende å bolagets anhållan om den ursprungliga amorteringstidens bibehållande och dervid endast hade att tillägga, att, i händelse af bifall till ansökningsen i dess helhet, det syntes lämpligt att bolaget vid det tillfälle, då den ifrågasatta inbetalningen komme att ega rum, af det derefter återstående beloppet jemväl inbetalade hvad som erfordrades för det-sammas afrundande till närmast lägre tusental, hvarefter ny amorteringsplan borde uppgöras, enligt hvilken sagda återstod komme att slutbetalas samma år som det ursprungliga lånebeloppet eller år 1906.

Emedan staten vid det ifrågavarande lånets beviljande icke åsyftat annat än att främja ett allmännyttigt företag, synes mig staten icke böra förvägra bolaget förmånen att genom anlitande af sin reservfond i för-tid minska sin skuld, när sådant kan ske utan ränteförlust för staten, helst statens säkerhet för återstoden af lånet icke genom reservfondens användande för detta ändamål varder minskad. Och då, på sätt full-mäktige erinrat, det är med statens fördel öfverensstämmande, att am-orteringstiden för lånet icke förkortas, anser jag mig böra förorda ansök-ningen jemväl så vidt den afser den ursprungliga amorteringstidens bibe-hållande.»

Utskottet har ej något att erinra mot denna Kongl. Maj:ts framställ-ning, utan hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 mars 1890.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
